

ความปลอดภัย...ต้องร่วมด้วยช่วยกัน

ความปลอดภัยไม่ใช่เรื่องของใครฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เป็นเรื่องของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่รัฐบาล เจ้าของสถานประกอบการ ลูกจ้าง องค์กรเอกชน สื่อมวลชน รวมไปถึงประชาชนทั่วไป ทั้งหมดต้องร่วมมือกันประสานความตั้งใจ เพื่อพัฒนางานความปลอดภัยของประเทศไทย มีความก้าวหน้าและยั่งยืนสืบไป

ความปลอดภัยเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในเวลาเดียวกัน

ในความเป็นศาสตร์ ความปลอดภัยมีหลักการเป็นลายลักษณ์อักษรอยู่ในรูปของกฎหมาย มาตรฐาน ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ

ในความเป็นศิลป์ ความปลอดภัยจะต้องมีการนำไปใช้ในการทำงานจริงด้วยวิธีที่แยบยล โดยสร้างแรงกระตุ้นในลักษณะของการจูงใจด้านผลประโยชน์และการยอมรับทางสังคม

ความปลอดภัยจะไม่มีผลหากเป็นแค่ตัวอักษรแต่ไม่มีการนำไปใช้ในการทำงาน เช่นเดียวกัน ความปลอดภัยจะด้อยประสิทธิภาพหากไม่มีการอ้างอิงข้อกำหนดทางกฎหมายหรือมาตรฐานที่ถูกต้องแม่นยำในการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน นั่นหมายถึง หลักการความปลอดภัยจะต้องมีการนำไปใช้งาน ไม่ใช่ให้แค่รู้หรือนำไปนั่งท่องจำ และในการนำไปใช้งานจะ

ต้องยึดหลักการไว้ให้มั่น ห้ามใช้สามัญสำนึกหรือคิดเอาเองว่าน่าจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่จะต้องทำตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือมาตรฐานอย่างเคร่งครัด

โดยพื้นฐานแล้ว รัฐบาลจะเป็นผู้ออกข้อกำหนด กฎหมายหรือมาตรฐาน เพื่อให้เจ้าของกิจการนำไปใช้ในสถานประกอบการของตนเอง แต่คนที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยโดยแท้จริงแล้วก็คือลูกจ้างหรือคนที่มีหน้าที่ทำงาน ซึ่งเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่างๆ นานา รัฐบาลจะมีปลายทางความรับผิดชอบที่เจ้าของกิจการดูว่าพวกเขาทำตามข้อบังคับหรือไม่ ส่วนใหญ่จะไม่ลงลึกไปถึงระดับลูกจ้าง เพราะถือว่าการดูแลลูกจ้างเป็นหน้าที่โดยตรงของลูกจ้าง หากมีปัญหา ก็ให้ดำเนินการฟ้องร้องเอาเอง ดังนั้น รูปแบบการควบคุมงานความปลอดภัยจะเป็นลักษณะชั้นบันได ทุกฝ่ายมีขอบเขตความรับผิดชอบของตัวเอง รัฐบาลจะสื่อสารเฉพาะกับนายจ้าง ลูกจ้างก็จะสื่อสารขึ้นไปถึงแค่นายจ้าง ทางเดียวที่ลูกจ้างจะสื่อสารกับรัฐบาลก็คือ การประท้วงกรณีได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของนายจ้างซึ่งมักสายเกินไปที่จะร่วมกันแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้

ในทางอุดมคติงานความปลอดภัยถือเป็นกิจกรรมแรงงานสัมพันธ์ชนิดหนึ่งซึ่งจะต้องมี

การประสานงานแบบครบวงจร ลูกจ้างสามารถจะสื่อสารกับรัฐบาลและบุคคลภายนอกได้นอกเหนือจากนายจ้าง รัฐบาลจะต้องทำหน้าที่สอดส่องดูแลทั้งในส่วนของนายจ้างและลงลึกไปถึงความเป็นอยู่ของลูกจ้าง ไม่ใช่พึ่งแต่นายจ้างฝ่ายเดียว ทั้งนี้ การปฏิสัมพันธ์ควรเป็นวงกลมที่ทุกฝ่ายไหลเวียนเข้าหากันได้ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของคนภายนอก เช่น องค์กรเอกชนที่เข้ามาช่วยตรวจสอบดูแล สื่อมวลชนที่คอยเป็นปากเป็นเสียงให้และประชาชนทั่วไปที่อาจได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม

หากทุกฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ความหลากหลายทางความคิดก็จะเกิดขึ้น การออกกฎหมาย มาตรฐาน กฎระเบียบหรือข้อบังคับการทำงานก็จะเข้มข้นและรัดกุมยิ่งขึ้น นายจ้างจะปฏิบัติตามข้อบังคับอย่างจริงจัง ไม่พยายามหลีกเลี่ยงหรือบายเบี่ยงเพราะถูกจับตามองจากหลายฝ่าย ลูกจ้างก็จะได้รับการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพโดยอัตโนมัติ ข้อเรียกร้องหรือข้อพิพาทจะค่อยๆ หดหายไป

อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้จะไม่เกิดขึ้นได้อย่างง่ายดายตราบที่ทุกฝ่ายจำกัดบทบาทของตัวเองไว้ในขอบเขตที่คับแคบและตีบตัน

ต่างฝ่ายก็ถือว่า หน้าที่ใครหน้าที่มัน ชูระไม่ใช่ที่จะต้องไปยุ่งกับคนอื่น นายจ้างก็คอยแต่รับหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเข้ามาตรวจสอบตามวาระที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ลูกจ้างก็ทำงานไปตามที่ตัวเองถนัด ไม่มีการคำนึงถึงอันตรายไม่ว่าจะเห็นอยู่ข้างหน้าหรือซ่อนเร้นอย่างมืดมิด องค์กรภายนอกก็ไม่เข้าไปยุ่งเพราะถือว่าเป็นเรื่องภายในของแต่ละสถานประกอบการ จนกระทั่งมีเหตุร้ายแรงเกิดขึ้น เช่น ไฟไหม้ สารเคมีระเบิดหรือรั่วไหล จึงจะพากันไปตรวจสอบและวิเคราะห์วิจารณ์กันที่สายเหตุ จากนั้นก็ถอยออกมาอยู่ในที่ตั้งเดิมของตัวเอง เป็นอย่างนี้เรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ลองหลับตานึกภาพดู เกิดเหตุร้ายแรงแต่ละครึ่ง เราสูญเสียอะไรไปบ้าง ไม่ใช่แค่โรงงานและคนงานเท่านั้น แต่อาจเสียหายไปถึงชุมชนโดยรอบ สิ่งแวดล้อม หรือแม้กระทั่งภาพพจน์ของประเทศ ในประเทศอุตสาหกรรมเขาถือว่า

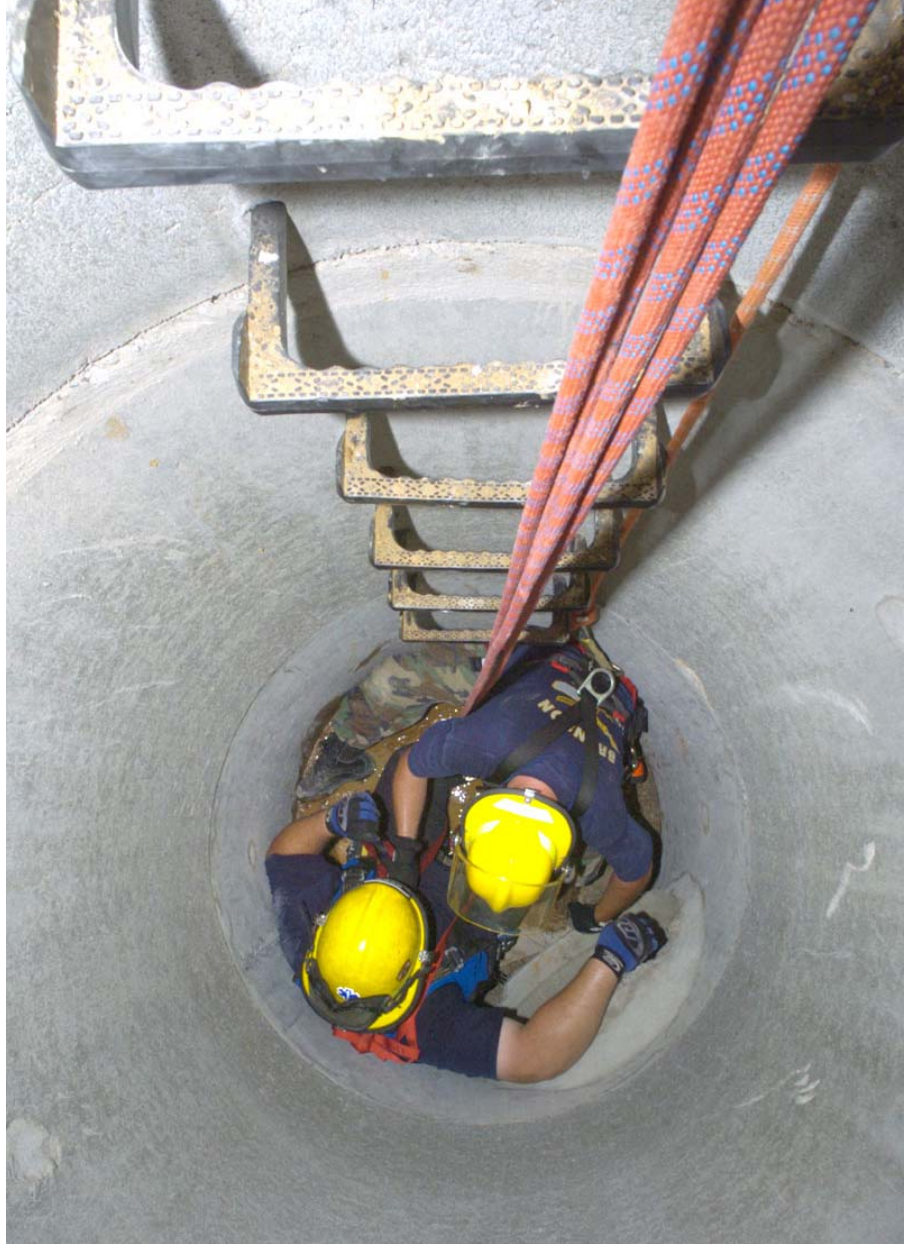

อุบัติเหตุจากการทำงานคือสิ่งบั่นทอนความเชื่อมั่นในวิชาชีพ ใครจะกล้าไปทำงานในโรงงานเคมีที่มีประวัติการระเบิดเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า ใครจะกล้าเข้าไปในห้างสรรพสินค้าที่เกิดอัคคีภัยทุกปี และในบางกรณีเหตุร้ายแรงหากไม่สามารถควบคุมได้จะกลายเป็นตัวจุดรั้งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจซึ่งต้องใช้เวลาหลายปีในการกอบกู้สถานะเดิมให้กลับคืนมา

หากทุกฝ่ายร่วมด้วยช่วยกันทั้งในด้านการระดมความคิด การเสนอแนะ การตรวจสอบ การสอดส่องดูแล ฯลฯ องค์กรความปลอดภัยในแต่ละสถานประกอบการจะมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์จากรอบทิศทาง ยังผลให้เกิดการตื่นตัวและเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับเหตุร้ายได้ดีกว่าที่เคยเป็นมาอย่างน้อยองค์กรเหล่านั้นจะรู้ตัว มีคนจับตามองอยู่หากเกิดความผิดพลาดขึ้นมาก็จะไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบได้อย่างง่ายเหมือนก่อน

ในสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานอิสระที่รวบรวมบุคลากรจากทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นองค์กรตรวจสอบความปลอดภัย มีหน้าที่หลักคือ การเสนอแนะแนวทางความปลอดภัยผ่านงานวิจัย ขณะเดียวกันก็จะมีการตรวจสอบสถานะความปลอดภัยของสถานประกอบการต่างๆ ในรูปการทำรายงานเสนอไปยังหน่วยงานการตรวจสอบภาครัฐ ทั้งนี้ จะมีการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ทำวิจัยและผู้ทำรายงานอย่างเต็มที่เพื่อป้องกันข้อขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นตามมา โดยเฉพาะในการทำรายงานการตรวจสอบสถานะความปลอดภัยของโรงงาน จะไม่มีใครล่วงรู้เลยว่า ใครคือผู้รายงานหากเจ้าตัวไม่ต้องการให้เปิดเผยชื่อ เมื่อมีการส่งเรื่องขึ้นไปยังหน่วยงานตรวจสอบของรัฐ โรงงานแห่งนั้นจะถูกพิจารณาให้มีการตรวจสอบตามรายงานด้วยกรรมวิธีที่กำหนดขึ้นตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้เองทางโรงงานจึงต้องระมัดระวังตัว และมักไม่กล้าทำผิดกฎหมายแรงงาน เพราะนอกจากถูกจ้างแล้วยังมีบุคคลทั้งที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับลูกจ้างคอยสอดแนมอยู่ตลอดเวลา

ผมไม่คาดหวังถึงขั้นที่จะมีหน่วยงานอิสระ

ควบคุมความปลอดภัยในการทำงานเหมือนในสหรัฐอเมริกาหรือยุโรปหรือใครก็ตาม เธอแค่ ร่วมด้วยช่วยกันแบบไทยๆ ด้วยมิตรไมตรีความสมานฉันท์ก็หน้าจะเพียงพอแล้ว ขออย่างเดียวทุกฝ่ายต้องจริงจังกับงานและจริงจังต่อกันเท่านั้นเอง

หมายเหตุ ผมมีเรื่องขอแก้ไข เนื่องจากบทความเรื่อง **ถึงน้ำมีนระเบิด : มาตรการป้องกันการระเบิดของถังน้ำมันบนรถบรรทุกขณะทำการซ่อม** ลงพิมพ์ในฉบับที่ 68 หน้า 68-69 ในส่วนของการตรวจวัดไธระเหยน้ำมัน “ข้อ 3.2 ใช้เครื่องวัดแก๊ส (Combustible Gas Detector) วัดไธระเหยน้ำมันที่อาจตกค้าง หลงเหลืออยู่ภายในถัง ท่อทางหรือจุดอับต่างๆ ทั้งนี้ ต้องเป็น 0% ของ LEL จึงจะดำเนินการเชื่อมถึงน้ำมันได้ และต้องทำการตรวจวัด % ของ LEL ก่อนเริ่มงานทุกครั้งและทุกๆ 4 ชั่วโมง หากผลการตรวจวัดได้ค่า > 0% LEL ต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ในขั้นที่ 1 และ 2 ใหม่ แล้วแต่กรณี”

ประเด็นการตรวจวัด % ของ LEL ก่อนเริ่ม

งานทุกครั้งและทุกๆ 4 ชั่วโมง มีผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยในการทำงานในพื้นที่อับอากาศท่านหนึ่งคือ **อาจารย์ทองเพียร ฉายเทียมรัตน์** ที่ปรึกษา MSA (ประเทศไทย) ได้แย้งมาว่าการตรวจวัด % ของ LEL ต้องทำตลอดเวลาตั้งแต่ก่อนเริ่มงานเชื่อมจนกระทั่งเสร็จงาน จะหยุดกลางคันไม่ได้เด็ดขาด และเครื่องตรวจวัดแก๊สต้องอยู่ใกล้จุดเชื่อมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้ตำแหน่งของเครื่องวัดแก๊สเป็นไปตามจุดที่มีการสะสมตัวของแก๊สชนิดที่มีอยู่ในขณะนั้น นั่นคือ หากเป็นแก๊สหนักกว่าอากาศ ให้วางใต้จุดเชื่อม ถ้าเบากว่าอากาศให้วางเหนือจุดเชื่อม

ขอขอบพระคุณสำหรับข้อโต้แย้งของผู้เชี่ยวชาญท่านนี้ เป็นตัวอย่างหนึ่งของการร่วมด้วยช่วยกัน แม้แต่บทความที่เสนอแนวปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย (Safety Procedure) เราก็คควรช่วยกันตรวจสอบ เห็นอะไรไม่เข้าเป็นไปไม่ได้ ไม่ถูกต้อง หรือมีสิ่งอื่นที่น่าจะปลอดภัยกว่า ชี้แนะกันเข้ามาได้ ผมเปิดกว้างเสมอครับ